

Mənim gözümdən uzaq olsa da, könlümdən iraq olmayan bir şair dostum var. Gədəbəydə yaşayır, Bakıya az-az gəlir. Gəlib-getdiyini də çox zaman özündən başqa heç kim bilmir. Redaksiyaların qapısını döyməyi də xoşlamır. Ona görə qəzet və jurnallarda imzası seyrək-seyrək görünür.

Sahib Camaldan danışırıam. O Sahib Camaldan ki, şeirlərinə kəkotu qoxusu hopub, misralarında bulaq sularının duruluğu var. Ancaq onun şeirləri bəzən Gədəbəy dağlarında çaxan şimşəklər kmi uğuldayır, gurdlayır, oxuyanların qulaqlarında əks-səda verir. Vətən haqqında hamı şeir yazır. Sahib Camalın Vətən haqqında yazanların çoxundan fərqi ondadır ki, onun şeirləri iliyindən, qanından süzülüb gəlir. Boğazdan yuxarı heç nə demir, çünki onun Vətən şeirlərində umacaq da, umu-küsü də yoxdu. Vətən onun üçün pul, maşın, ev-eşik yox, elə Vətəndir. Onun qəlbindəki Vətənin sərhədləri çox genişdir.

*Heç kimin deyil ha, gedən köç sənin,
Eylə seçimini, seçim seç sənin.
Görən olacaqmı, Vətən, heç sənin
Bütöv bayrağına sarınan vaxtın.*

Sahib Camal qəlbində bölünməmiş, paralanmamış, yaralanmamış bir Vətən yaşadır. Bu Vətənin bütöv bayrağına sarınan vaxtını gözləyir. Ona görə də bu sətirləri yazan Sahib Camalı Gədəbəyin havası doyurur. O hər gün heç olmasa bircə dəfə Borçalının, Dərbəndin, Təbrizin, Urmiyənin, Göyçənin, İrəvanın, Zəngəzurun havasını duyunca ciyərlərinə çəkməyə yata bilmir:

*Təbrizsiz, Dərbəndsiz bir düzdə Göyçə,
Ağlayır min qəlbə, min gözə Göyçə.
Bu üzə Borçalı, o üzə Göyçə,
Bütöv Qarabağı zorlanan Vətən!*

*Min-min ürək üzən, baş-baş alınan,
Milyon gözədən süzən, yaş-yaş alınan.
Dağ-dağ, qaya-qaya, daş-daş alınan,
Ağac-ağac, kol-kol korlanan Vətən!*

Vətəni əvvəlcə baş-baş alırlar, yəni onun keşiyində durası ağıllı, bilikli və mərd insanları aradan götürürlər. Sonra onu göz yaşları ilə isladır yumşaldırlar. Sonra da qaya-qaya, daş-daş üyüdürlər. Nə gözəl deyilmiş misralardı. Bu şeirləri oxuyanda tükrləri biz-biz durmayan, damarda qanı coşmayan, qəzəbindən dişə bağıracağını kəsməyən adamın qəlbində Vətən sevgisi olduğuna inanmıram. Çünki mən bu şeiri oxuyanda yuxarıda dediklərimi özüm yaşadım. İnanıram ki, Sahib Camal da bu şeiri həmin hissləri, duyğuları yaşaya-yaşaya yazıb. Şeirin birinci bəndinə baxın:

*Tora salındığın gün gözə dəymir,
Sən, ey torpaq-torpaq torlanan Vətən!
Bu yanmağın hələ bir közə dəymir,
Yerində qovrulan, qorlanan Vətən!*

Şair üzünü bizə tutub deyir ki, Vətənin tora salındığı günü də, onu tora salanları da unutmaq olmaz. Misraların arasında yanan və bu yanmağı bir közə dəyməyən şairin özüdür. Çünki onun yanğını heç kim görmür, qışqırtısı, bağırması kimsənin qulağına çatmır.

Şairə də bircə qışqırmaq, bağırmaq qalır:

*Yerdə yaşıllığın, göylüyün soldu,
Göyə haraylığın, küylüyün soldu,
Sapsarı saraldı, bəyliyin soldu,
Qula döndərdilər səni, ey Vətən!*

BİR ŞAİR DAĞLARDA QIY VURUR

Bu şeirdə şair söz-söz yox, heca-heca yanır. Bəlkə heca-heca da bir az uzun çəkir, səs-səs yanır desək, daha doğru olar. Bəy Vətənin qula dönməyini duyan şair ancaq belə səs-səs yana bilər.

*Bir azca üz yerdən yaraladırlar,
Vurdular, düz yerdən yaraladırlar.
Satdılar, yüz yerdən yaraladırlar,
Pula döndərdilər səni, ey Vətən!*

Son iki yüz ildə Vətənin başına gətirilən dəhşətləri, açılan oyunları Sahib Camal beş bəndlik bir şeirdə elə gözəl, obrazlı, yüksək sənətkarlıqla poetikləşdirib ki, onun duyumu-na, tutumuna, yanğısına əhsən deməmək olmur. Bu şeirləri oxuduqca ağıllı oxucunun gözlərinin önündə 1813-cü il "Gülüstən", 1828-ci il "Türkmənçay" müqavilələrinin bağlandığı vaxtdan üzü bəri Qarabağ dərdi ortaya çıxana qədər Vətənin başına gətirilən nə qədər dəhşətlər canlanır. Sahib Camal öz şeirlərində

bu ağrıların, acıların, dəhşətlərin sözlə şəklini çəkir, canlı poetik mənzərələr yaradır.

O tarixləri misra-misra görməyənlərə göstərir, bilməyənlərə bildirir. Sahib Camal itirilmiş, düşməni tapdağında qalmış torpaqlarımızın iyini qaçqınlardan alır:

*Bir ölümün baş daşından,
Hər dirimin göz yaşından,
O qaçqının üst-başından
Ancaq Vətən iyi gəlir!*

Sahib Camal bu sətirləri elə-belə yazmayıb. Onun gənclik illəri Kəlbəcərdə keçib. Orada müəllim işləyib Sahib Camal. İndi erməni tapdağında qalmış Kəlbəcərin iyini önlərin baş daşından, dirilərin göz yaşından, qaçqınların üst-başından alır. Bunlar yaşanmış hisslər, duyğulardır. Ona görə də gözəldi, ürəyə yatandı, həm də təsirlidi, lap yandırıcıdı, yaxıcıdı.

Sahib Camal ruhu azad, duyğuları, düşüncələri yalançı sərhədlərə sığmayan şairdi. Onun içində həmişə bir AZADLIQ odu yanıb. Azərbaycanın azad olmadığı illərdə onu necə də həsrətlə arzulayırdı. Elə o zaman Sahib Camal anlayırdı ki, azadlığı heç vaxt heç kimə bağışlamırlar. Azadlığı alırlar. Alınan şey də çox zaman qurbansız, ölümsüz-itimsiz olmur. Biz də azadlığımızı böyük itkilərlə qazandıq. 20 Yanvar şəhidlərinin qanlarından göyərdir Azadlığımız. Bu fikirləri şeirlə deyəndə daha gözəl alınır:

*İçində, çölündə ölümüm,
Dirində, ölümdə ölümüm,
Gəzirsən əlində ölümüm,
Azadlıq, azadlıq, azadlıq!*

qızın küçəsinə çatmamağı" gözəl poetik misralardır. Onlar ancaq istedadlı, duyğulu, həssas qəlbli şairin sinəsindən süzülüb gələ bilər. Çünki bu misralara hopmuş hisslər oxucunu da duyğulandırır. Oxucunu duyğulandırarsa, deməli, onlar əsil sənət örnəkləridir. Hələ bu harasıdır:

*Yanıb-yanıb od-közündən keçmişəm,
Nə üzümdən, nə üzündən keçmişəm,
Neçə-neçə gündüzündən keçmişəm,
Gecəsinə çatmamışam o qızın!*

Yanıb bir gözəlin közündən keçmək olar. Neçə-neçə gündüzündən də keçmək olar. Dad şairi o gözəlin vüsəl gecəsinə çatmağa qoymayan, ancaq yenə ağzında bal dadan ayrılığın əlindən. Vüsəli yox, ayrılığı da bal dadan sevgi əsil sevgidir. Bizim ülvə, saf, müqəddəs dediyimiz sevgi bax budur!

*Yandır ürəyimi atım eşqinə,
Bir ocaqlıq sevgi tutum eşqinə.
Yatır, ancaq orda yatım eşqinə,
Gözün yatan yerdə mən yata bilsəm!*

Sevgilisinin eşqi bir ocaqdır. Şair də sevgi dolu ürəyini o ocağa atıb alovunu daha da gurlaşdırmaq istəyir. Bu misralar özünü sevgisinə, sevgilisinə qurban verməyə hazır olan bir şairin ürək pıçıltılarıdır. O ürək gözəl şairimiz Sahib Camalın sinəsində döyünür və onun belə kövrək, həzin, duyumlu, doyumlu pıçıltılarını hələ çox eşidəcəyik!